

Anonymizovaná verze

Překlad

C-180/24 - 1

Věc C-180/24

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

6. března 2024

Předkládající soud:

Sąd Okręgowy w Poznaniu (Polsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

29. ledna 2024

Žalobkyně:

Santander Consumer Bank S.A.

Žalovaný:

EN

USNESENÍ

[omissis]

Krajský soud v Poznani, XV. oddělení odvolací občanskoprávní (Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy)

[omissis]

po jednání [omissis]

[omissis] [ve věci žalobkyně]

Santander Consumer Bank SA se sídlem ve Vratislavi

proti EN

o zaplacení finanční částky

v návaznosti na odvolání obou účastníků

[omissis]

rozhodl takto:

1. [omissis]

2. Soudnímu dvoru Evropské unie se na základě článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie předkládá následující předběžná otázka:

Musí být čl. 3 písm. j) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. 2008, L 133, s. 66) vykládán v tom smyslu, že brání praxi, kdy jsou do smluv o spotřebitelském úvěru zahrnuta ujednání, jejichž obsah není výsledkem individuální dohody stran a které stanoví úročení celkové částky úvěru poskytnutého spotřebiteli, která zahrnuje nejen částku skutečně poskytnutou spotřebiteli, ale také částky určené na pokrytí nákladů poskytnutého úvěru (mimo jiné, jako v této věci, provizi věřitele nebo pojistné na životní pojištění a asistenční služby);

3. řízení se přerušuje podle čl. 177 § 3¹ občanského soudního řádu (kodeks postępowania cywilnego).

Odůvodnění

I. Skutkové okolnosti a průběh řízení před předkládajícím soudem

- 1 Žalobkyně Santander Consumer Bank SA se sídlem ve Vratislavi (Wrocław, Polsko), požadoval, aby mu byla vůči žalovanému EN přiznána částka 33 016,23 PLNPLN spolu se smluvním úrokem z prodlení v maximální výši vypočteným z částky 30 880,42 PLNPLN od 11. září 2020 do zaplacení a se zákonným úrokem z prodlení vypočteným z částky 2 100,88 PLNPLN od data podání žaloby do zaplacení. Dále žalobkyně požadovala, aby byla žalovanému uložena povinnost nahradit náklady řízení.
- 2 Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby a dále, aby mu byla přiznána náhrada nákladů řízení.
- 3 Napadeným rozsudkem okresní soud (Sąd Rejonowy) žalobě téměř v plném rozsahu vyhověl.
- 4 Jeho rozhodnutí je založeno na následujících skutkových zjištěních:
  - (i) dne 6. září 2018 uzavřel žalovaný se žalobkyní smlouvu o spotřebitelském úvěru č. 158507783883 na částku 38 786,35 PLN, která měla být dle smlouvy použita na:

spotřebu dlužníka – 5 500 PLN,

splacení předchozích finančních závazků dlužníka vůči věřiteli –
21 655,04 PLN,

financování provize věřitele za poskytnutí půjčky – 4 525,10 PLN,

financování pojistného životního pojištění – 6 516,11 PLN,

financování pojistného na asistenční služby – 582 PLN,

financování poplatku za způsob převodu finančních prostředků na
spotřební účely – 8,10 PLN.

Celková splatná částka byla stanovena na 49 570,34 PLN, což představuje
jistinu ve výši 38 786,35 PLN a úroky za celé období úvěru v celkové výši
10 783,99 PLN.

(ii) Smlouva stanovila, že úvěr bude splacen v 60 měsíčních splátkách
počínaje říjnem 2018. Výše 59 splátek činila 831,16 PLN a poslední splátka
831,30 PLN.

(iii) [omissis]

(iv) Žalovaný uhradil pouze část dlužné částky, a to do výše 15 465,54
PLN, včetně jistiny do výše 7 905,93 PLN, jak vyplývá z výpisu plateb
předloženého žalobkyní. [omissis].

(v) Smlouva o úvěru byla žalobkyní vypovězena a následně podala
žalobkyně tuto žalobu.

(vi) V žalobě se žalobkyně domáhala, aby byla žalovanému uložena
povinnost zaplatit jí částku 33 016,23 PLN, která se skládá z následujících
položek:

30 880,42 PLN z titulu nesplacené jistiny a dalších úroků,

2 100,88 PLN z titulu smluvních a sankčních úroků,

34,93 PLN z titulu paušálního poplatku za balíček bankovních služeb.

5 Odvolání podali žalobkyně i žalovaný.

6 S ohledem na tvrzení uvedená v odvoláních obou stran lze výše uvedené
skutečnosti ve fázi odvolacího řízení považovat za nesporné.

7 [omissis].

- 8 Žalovaný odvoláním napadl rozhodnutí okresního soudu v celém rozsahu a navrhl zamítnutí žaloby. Ve svých námitkách žalovaný tvrdila, že došlo k porušení:

[identifikace porušených ustanovení vnitrostátního práva]

(i) [omissis] Článku 58 občanského zákoníku (kodeks cywilny) z důvodu nepodloženého závěru, že smlouva o úvěru je v souladu se zákonem, pokud jde o úrokovou sazbu v ní stanovenou; v této souvislosti odvolatel zejména tvrdil, že smlouva v rozporu s předpisy o spotřebitelském úvěru umožňovala účtovat smluvní úroky z úvěrovaných nákladů, smlouva obsahovala v tomto směru zneužívající ustanovení, žalovaný učinil prohlášení o bezplatnosti úvěru, což vedlo k „neplatnosti“ smluvních ustanovení o úrocích, v důsledku čehož smlouva zcela postrádala úrok, a proto žalobkyně neprokázala výši své pohledávky, a konečně, že žalobkyně nevypověděla účinně smlouvu o úvěru;

(ii) [omissis];

(iii) [omissis].

V důsledku toho se žalovaný domáhal změny napadeného rozsudku a zamítnutí žaloby v plném rozsahu.

- 9 Na podporu svého tvrzení odvolatel uvedl, že:

- úroky z úvěrovaných nákladů na úvěr stanovené ve smlouvě byly nezákonné,
- v důsledku toho byl údaj o výši úroků ve smlouvě nesprávný a zavádějící a vedl k nesprávnému určení výše celkového závazku žalovaného,
- žalovaný učinil prohlášení o bezplatném úvěru podle článku 45 zákona o spotřebitelském úvěru, což vedlo k odstranění smluvních ustanovení o úrocích,
- výzva k úhradě nesprávně specifikovala výši nedoplatku a nesplňovala náležitosti podle článku 75c zákona o bankách (prawo bankowe), a proto byla z hlediska smlouvy neúčinná,
- smlouva nebyla účinně vypovězena – ke dni výpovědi nesplňoval nedoplatek žalovaného požadavky smlouvy.

II. Použitelná právní úprava

- 10 Vnitrostátní právo

Článek 3 zákona o spotřebitelském úvěru (ustawa o kredycie konsumenckim)

Odst. 1 Smlouvou o spotřebitelském úvěru se rozumí smlouva o úvěru nepřevyšujícím částku 255 550 PLN nebo odpovídající hodnotu v jiné než polské

měně, který věřitel v rámci své činnosti poskytuje nebo slibuje poskytnout spotřebiteli.

Odst. 2 Za smlouvu o spotřebitelském úvěru se považuje zejména:

bod 2) úvěrová smlouva podle zákona o bankách;

Článek 5 zákona o spotřebitelském úvěru:

bod 6a náklady úvěru odlišné od úroků – všechny náklady, které spotřebitel hradí v souvislosti se smlouvou o spotřebitelském úvěru, s výjimkou úroků;

bod 10: výpůjční úroková sazba – úroková sazba vyjádřená jako pevná nebo pohyblivá procentní sazba uplatňovaná ročně na částku úvěru čerpanou na základě úvěrové smlouvy;

bod 12: roční procentní sazba nákladů – celkové náklady úvěru pro spotřebitele vyjádřené jako roční procento celkové výše úvěru;

Článek 30 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru:

bod 6: Ve smlouvě o spotřebitelském úvěru musí být uvedena mimo jiné výpůjční úroková sazba, podmínky upravující použití této sazby, jakož i období, podmínky a postupy pro změnu výpůjční úrokové sazby spolu s uvedením indexu nebo referenční sazby, mají-li být uplatněny na počáteční výpůjční úrokovou sazbu; v případě, že smlouva o spotřebitelském úvěru předpokládá různé úrokové sazby, musí být výše uvedené informace uvedeny pro všechny úrokové sazby uplatňované v daném období účinnosti smlouvy;

bod 7: roční procentní sazba nákladů a celková částka splatná spotřebitelem, jak byly dohodnuty při uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru, spolu se všemi předpoklady použitými pro jejich výpočet;

Článek 45 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru: V případě, že úvěrující poruší čl. 29 odst. 1, čl. 30 odst. 1 body 1–8, 10, 11, 14–17, čl. 31–33, čl. 33a a čl. 36a–36c vrátí spotřebitel poté, co to úvěrujícímu písemně oznámí, úvěr bez úroků a dalších nákladů úvěru, které úvěrujícímu náleží, ve lhůtě a způsobem dohodnutým ve smlouvě.

Článek 47 zákona o spotřebitelském úvěru: Smluvní ustanovení nesmí vyloučit nebo omezit práva spotřebitele podle tohoto zákona. V takových případech se použijí ustanovení zákona.

Článek 6 [občanského zákoníku]: Důkazní břemeno o skutečnosti nese osoba, která z této skutečnosti vyvozuje právní důsledky.

Článek 58 občanského zákoníku:

§ 1. Právní jednání, které odporuje zákonu nebo směřuje k jeho obcházení, je neplatné, nestanoví-li zvláštní ustanovení jiný důsledek, zejména že neplatná ujednání právního jednání se nahrazují příslušnými ustanoveními zákona.

§ 2 Právní jednání, které je v rozporu se zásadami společenského soužití, je neplatné.

§ 3. Je-li neplatná pouze část právního jednání, zůstává jednání platné ve zbývajících částech, ledaže okolnosti nasvědčují tomu, že bez neplatných ujednání by jednání nebylo uskutečněno.

Článek 385¹ občanského zákoníku:

§ 1. Ujednání smlouvy uzavřené se spotřebitelem, která nebyla individuálně sjednána, nejsou pro spotřebitele závazná, pokud upravují jeho práva a povinnosti v rozporu s dobrými mravy a hrubě poškozují jeho zájmy (zakázaná smluvní ujednání). To neplatí pro ujednání, která vymezují hlavní plnění stran, včetně ceny nebo odměny, pokud jsou formulována jednoznačně.

§ 2. Pokud smluvní ujednání podle § 1 spotřebitele nezavazuje, jsou strany vázány smlouvou ve zbývajícím rozsahu.

§ 3. Smluvní ujednání nejsou individuálně sjednána, pokud na jejich obsah neměl spotřebitel skutečný vliv. Jedná se zejména o smluvní ujednání převzatá ze vzorové smlouvy navržené spotřebiteli protistranou.

§ 4. Důkazní břemeno, že ujednání bylo individuálně sjednáno, nese osoba, která se ho dovolává.

Článek 385² občanského zákoníku:

Soulad smluvního ujednání s dobrými mravy se posuzuje k okamžiku uzavření smlouvy s ohledem na její obsah, okolnosti jejího uzavření a s přihlédnutím ke smlouvám, které souvisejí se smlouvou obsahující ujednání, které je předmětem posouzení.

Článek 245 občanského soudního řádu.

Soukromý dokument v písemné nebo elektronické podobě je důkazem, že osoba, která jej podepsala, učinila prohlášení v něm obsažené.

Článek 253 občanského soudního řádu:

Popírá-li strana pravost soukromé listiny nebo tvrdí-li, že prohlášení v ní obsažené, které učinila osoba, jež ji podepsala, nepochází od ní, je povinna tyto okolnosti prokázat. Pokud se však spor týká soukromé listiny pocházející od jiné osoby než od strany, která ji popírá, musí pravdivost listiny prokázat strana, která ji chce použít.

Článek 316 § 1 občanského soudního řádu:

Po skončení jednání vydá soud rozsudek, přičemž vychází ze stavu, který existuje v okamžiku skončení jednání; přiznání nároku nebrání zejména skutečnost, že se tento nárok stal v průběhu řízení vymahatelný.

11 Unijní právo.

Článek 3 písm. j) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. 2008, L 133, s. 66; dále jen „Směrnice 2008/48/ES“): „výpůjční úrokovou sazbou“ se rozumí úroková sazba vyjádřená jako pevná nebo pohyblivá procentní sazba uplatňovaná ročně na čerpanou výši úvěru;

Článek 10 odst. 2 Směrnice 2008/48/ES: Úvěrová smlouva jasně a výstižně uvádí:

písm. f) výpůjční úrokovou sazbu, podmínky upravující použití této sazby a případně jakýkoli index nebo referenční sazbu použitelné pro počáteční výpůjční úrokovou sazbu, jakož i období, podmínky a postupy pro změnu výpůjční úrokové sazby. Uplatňují-li se za různých okolností různé výpůjční úrokové sazby, uvádějí se výše uvedené informace o všech použitelných sazbách;

Článek 3 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29, Zvl. vyd. 15/02, s. 288; dále jen „Směrnice 93/13/EHS“):

Odst. 1: Smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

Odst. 2: Ujednání je vždy považováno za nesjednané individuálně, jestliže bylo sepsáno předem, a spotřebitel proto nemohl mít žádný vliv na obsah ujednání, zejména v souvislosti se smlouvou uzavíranou adhezním způsobem.

Skutečnost, že některé aspekty ujednání nebo jedno konkrétní ujednání byly sjednány individuálně, nevylučuje použití tohoto článku na zbytek smlouvy, jestliže celkové posouzení smlouvy ukazuje, že jde o smlouvu uzavíranou adhezním způsobem.

Jestliže některý prodávající nebo poskytovatel tvrdí, že určité standardní ujednání bylo sjednáno individuálně, je povinen o tom předložit důkaz.

Článek 4 odst. 1 Směrnice 93/13/EHS: Aniž je dotčen článek 7, posuzuje se zneužívající povaha smluvního ujednání s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti v době

uzavření smlouvy, které provázely její uzavření, a na všechna ostatní ujednání smlouvy nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází.

Článek 5 Směrnice 93/13/EHS: V případě smluv, v nichž jsou všechna nebo některá ujednání nabízená spotřebiteli předložena písemně, musí být tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem. Při pochybnosti o významu některého ujednání se použije výklad, který je pro spotřebitele nejpriznivější. Toto pravidlo pro výklad se nepoužije v souvislosti s postupy stanovenými v čl. 7 odst. 2.

III. Právní pochybnosti předkládajícího soudu a jejich význam pro řešení právního problému

A. Význam rozhodnutí Soudního dvora pro věc v původním řízení

- 12 Usnesením ze dne 28. října 2022 Okresní soud pro Krakov - Podgórze v Krakově (Sąd Rejonowy dla Krakowa - Podgórze w Krakowie, Polsko) předložil Soudnímu dvoru 2 předběžné otázky (věc C-678/22), z nichž první se týkala problematiky, jíž se týká otázka v projednávané věci. Usnesením ze dne 5. prosince 2023 však byla věc vyškrtuta z rejstříku Soudního dvora na základě článku 100 jednacího řádu Soudního dvora z důvodu, že usnesením ze dne 20. listopadu 2023 Okresní soud pro Krakov - Podgórze v Krakově sdělil, že řízení ve věci samé bylo zastaveno.
- 13 Podstata problému předloženého k posouzení Soudnímu dvoru se týká otázky, jaký je rozsah částky úvěru poskytnutého věřitelem, na kterou se mohou vztahovat úroky účtované ve smlouvě. V okolnostech projednávané věci se úvěr poskytnutý žalovanému skládal ze dvou hlavních položek: úvěru *sensu stricto* (27 155,04 PLN) a úvěrovaných nákladů na jeho poskytnutí (provize, pojistné atd.; 11 631,31 PLN). To činilo celkem 38 786,35 PLN a z toho byly vypočteny celkové úroky, které po kapitalizaci za celou dobu trvání smlouvy měly činit 10 783,99 PLN.
- 14 Předpoklad, že na rozdíl od toho, co uvádí žalobkyně na základě smlouvy, lze úroky počítat pouze z jistiny *sensu stricto*, má významný dopad na posouzení jejího nároku uplatněného v řízení: žalobkyně se domáhá nároku, který zahrnuje i úroky z částek pokrývajících náklady na poskytnutý úvěr, zatímco úroky stanovené ve smlouvě lze počítat pouze z částky 27 155,04 PLN.

B. Výkladové pochybnosti o ustanoveních, která tvoří základ rozhodnutí

- 15 V kontextu uvedených skutečností vyvolává výkladové pochybnosti čl. 3 písm. j) směrnice 2008/48/ES, z něhož vyplývá, že výpůjční úrokovou sazbou se rozumí pevná nebo pohyblivá procentní sazba uplatňovaná ročně na čerpanou výši úvěru. Totožné pravidlo bylo do polského právního řádu zavedeno v ustanoveních zákona o spotřebitelském úvěru: do článku 5 zákonodárce zahrnul pravidlo, že výpůjční úrokovou sazbou se rozumí úroková sazba vyjádřená jako pevná nebo

pohyblivá úroková sazba uplatňovaná ročně na částku úvěru čerpanou na základě úvěrové smlouvy.

- 16 Soud má pochybnosti, a to i na pozadí odlišností, které se objevují v polské judikatuře, ohledně toho, zda z hlediska cílů Směrnice 2008/48/ES je nepřijatelná praxe, kdy se do smluv o spotřebitelském úvěru začleňují ujednání, která stanoví povinnost spotřebitele platit kapitálové úroky vypočtené nejen z částky úvěru skutečně vyplacené spotřebiteli, ale také z nákladů úvěru odlišných od úroků, které jsou úvěrovány podnikatelem (úvěrujícím).
- 17 V polské judikatuře se již několik let vede spor o možnost účtovat úroky z části kapitálu určené na úhradu úvěrovaných nákladů. Přípustnost takové operace obhajují četné rozsudky (např. rozsudek Okresního soudu v Poznani ze dne 27. 5. 2022, XIV C 210/22, LEX č. 3440970; rozsudek Okresního soudu pro město Varšavu ze dne 27. 6. 2022, I C 284/22, LEX č. 3501043; rozsudek Okresního soudu v Gliwicích ze dne 25. 10. 2022, I C 257/22, LEX č. 3550333; rozsudek Okresního soudu pro Varšavu-Mokotów ve Varšavě ze dne 27. 12. 2022, II C 3085/22, LEX č. 3505069; rozsudek Okresního soudu v Ciechanově ze dne 25. 1. 2023, I C 185/22, LEX č. 3504213; rozsudek Krajského soudu ve Varšavě ze dne 31. 3. 2023, V Ca 3217/22, LEX č. 3553822), ale řada rozsudků tento způsob jejich výpočtu zpochybnila (např. rozsudek Okresního soudu v Bartoszycích ze dne 4. 11. 2021, I C 983/20, LEX č. 3280686; rozsudek Okresního soudu v Toruni ze dne 25. 5. 2022, VIII Ca 169/22, LEX č. 3369969; rozsudek Okresního soudu ve Słupci ze dne 27. 6. 2022, I C 146/22, LEX č. 3561755; rozsudek Okresního soudu v Gdyni ze dne 6. 7. 2022, II C 64/2022, LEX č. 3580501; rozsudek Krajského soudu v Sieradzu ze dne 11. 1. 2023, I Ca 478/22, LEX č. 3550701; rozsudek Krajského soudu v Kielcích ze dne 1. 2. 2023, II Ca 1858/22, LEX č. 3511122; rozsudek Krajského soudu v Sieradzu ze dne 3. 2. 2023, I Ca 601/22, LEX č. 3550176). Nejvyšší soud (Sąd Najwyższy, Polsko) v jednom ze svých rozhodnutí při odmítnutí přípustnosti dovolání nepřímo připustil možnost účtování úroků z části jistiny určené na úhradu úvěrované provize (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2023, I CSK 4175/22, LEX č. 3569756; judikatura citovaná dále: T. Czech Kredyt konsumencki. Komentarz, wyd. III, Warszawa 2023).
- 18 S ohledem na doslovné znění čl. 10 odst. 2 písm. f) ve spojení s čl. 3 písm. j) směrnice 2008/48/ES, jakož i obecnou zásadu občanského práva – zásadu smluvní volnosti – citovaná ustanovení výslovně nebrání tomu, aby byl smluvní vztah utvářen tak, že bude kapitálový úrok vypočten i z nákladů úvěru odlišných od úroků, které budou úvěrovaným uhrazeny v okamžiku splacení úvěru a ve fázi poskytnutí úvěru jsou úvěrujícím úvěrovány. Pokud úvěrovaný (spotřebitel) s takovým řešením souhlasí – byť konkludentně uzavřením smlouvy vypracované úvěrujícím (podnikatelem) – a znění ustanovení směrnice 2008/48/ES a polského zákona o spotřebitelském úvěru to přímo nezakazují, je třeba takové smluvní ujednání považovat za zákonem nezakázané.
- 19 Polská doktrína v tomto ohledu vyjadřuje názor, že v ustanoveních zákona o spotřebitelském úvěru neexistuje opora pro přijetí různých zásad pro účtování

úroků z úvěru, zejména v závislosti na účelu, pro který je úvěr určen (J. Gil, M. Szlaszyński, Problematyka odsetek od kredytowanych kosztów bankowego kredytu konsumenckiego. Monitor Prawa Bankowego, 2022, č. 6, s. 59-74, LEX).

- 20 Teleologický výklad tohoto ustanovení však může vést k jinému závěru. Zdá se totiž, že s ohledem na poctivost má kapitálový úrok věřitele odměnit pouze za poskytnutí úvěrového kapitálu dlužníkovi, a nikoli také za úvěrování neúrokových nákladů úvěru, zejména provize, která svou povahou představuje dodatečnou odměnu pro věřitele za poskytnutí úvěru. Jak se zdá, takový výklad lze podpořit i závěry Soudního dvora v bodech 81 až 91 rozsudku ze dne 28. června 2016, C-377/14 (ECLI:EU:C:2016:283).
- 21 Při použití této metody výkladu by se tedy muselo dojít k závěru, že kapitálový úrok má věřitele odměnit pouze za poskytnutí kapitálu dlužníkovi, a nikoli také za úvěrování neúrokových nákladů úvěru, zejména provize, která svou povahou představuje dodatečnou odměnu věřiteli za poskytnutí úvěru, nebo pojistného placeného třetí osobě.
- 22 Z výše uvedených důvodů předložil předkládající krajský soud Soudnímu dvoru předběžnou otázku.

[omissis]